

Ústavní soud

Joštova 625/8

660 83 Brno

DS: z2tadw5

Sp. zn.: (nepředchází)

Stěžovatel: Michael Vašek, nar. XXX
XXX

Zastoupen: Mgr. Robertem Cholenským, Ph.D., advokátem
Bolzanova 461/5, 618 00 Brno, DS: 764rs4p

Účastník: Nejvyšší soud
Burešova 571/20, 657 37 Brno, DS: kccaa9t

Vedlejší účastník: Město Kuřim, IČO: 00281964
Jungmannova 968, 664 43 Kuřim, DS: 5dhubqi2

Ústavní stížnost

s návrhem na zrušení části právního předpisu, směřující proti
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. května 2016, č. j. 30 Cdo
1377/2016-357,

podaná podle ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.,
o Ústavním soudu (dále jen „ZÚS“)

Elektronicky

Plná moc

Přílohy: dle textu; podle seznamu

I. Rekapitulace

[1] Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 10. května 2016, č. j. 30 Cdo 1377/2016-357 (dále jen „*napadené usnesení*“), bylo podle ustanovení § 243c odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „*OSŘ*“) odmítnuto dovolání stěžovatele směřující proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 23. září 2015, č. j. 44 Co 149/2011-341, neboť podle názoru Nejvyššího soudu stěžovatel dostatečně nevymezil, v čem spatřuje splnění podmínek přípustnosti dovolání (výrok I), a bylo v neprospěch stěžovatele rozhodnuto i v otázce náhrady nákladů řízení (výrok II).

[2] Protože dovolání potřebné vymezení obsahuje a proti napadenému usnesení nelze brojit žádnými dalšími opravnými prostředky, stěžovateli za této situace nezbývá než obrátit se na Ústavní soud touto ústavní stížností, neboť postupem Nejvyššího soudu bylo zasaženo do jeho práva na přístup k soudu a na spravedlivý proces.

Důkaz: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. května 2016, č. j. 30 Cdo 1377/2016-357 – v příloze

II. Stížní body

II.A Přípustnost dovolání

[3] Budiž předesláno, že otázka podmínek přípustnosti dovolání a jejich posuzování Nejvyšším soudem patří k pravidelným tematům náleзовé judikatury Ústavního soudu, a tato situace se nikterak nezměnila ani po poslední novelisaci ustanovení § 237 OSŘ, ba naopak se ukazuje, že tato novelisace nesplnila to, co se od ní očekávalo, a nevnesla do otázky přípustnosti tohoto mimořádného opravného prostředku jasná a logická pravidla, jak dlouhodobě požaduje nejen Ústavní soud, ale i Evropský soud pro lidská práva.

[4] Další komplikaci představuje, že Nejvyšší soud nerespektuje naléhání Ústavního soudu, aby se při svém rozhodování řádně věnoval namítanému porušení základních práv dovolatelů (*pars pro toto* náleze ze dne 10. května 2005, sp. zn. IV. ÚS 128/05, ECLI:CZ:US:2005:4.US.128.05¹) a o tento důvod opřená dovolání odmítá.

[5] V napadeném usnesení Nejvyšší soud uvádí, že i když žalobce v dovolání namítl zásah do svých základních práv, „...i k tomuto dovolacímu důvodu, stejně jako ke každému jinému, je třeba uvést, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, tedy od jaké (konkrétní) ustálené rozhodovací praxe se v rozhodnutí odvolací soud odchýlil,

¹<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-128-05>

kteřá konkrétní otázka hmotného či procesního práva má být dovolacím soudem vyřešena nebo je rozhodována rozdílně, případně od kterého (svého dříve přijatého) řešení se dovolací soud má odchýlit.“

[6] Stěžovatelovo dovolání však takové vymezení obsahuje: stěžovatel namítl, že se dovolací soud odchýlil od předchozího kasačního nálezu Ústavního soudu, a vyložíme-li ustanovení § 237 OSŘ *a minori ad maius*, tedy vztáhneme-li je nejen na rozhodnutí dovolacího, ale i Ústavního soudu, nelze než dovést, že dovolací důvod byl vymezen dostatečně jasně, zřetelně a jednoznačně.

[7] K tomu stěžovatel v dovolání dále uvedl, že nerespektování kasačně (instančně) závazného nálezu Ústavního soudu představuje bezvýjimečně zásah do ústavně chráněného práva na spravedlivý proces, což Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně vyložil. Přehledně to shrnul např. v nálezu ze dne 8. listopadu 2011, sp. zn. IV. ÚS 1642/11, ECLI:CZ:US:2011:4.US.1642.11.1,² v němž judikoval (§ 20):

„Ke kasační závaznosti svých nálezů se Ústavní soud ve své rozhodovací praxi vyslovil mnohokrát. Např. již v nálezu sp. zn. III. ÚS 425/97 ze dne 2. 4. 1998 (N 42/10 SbNU 285) a znovu v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/06 ze dne 20. 3. 2007 (N 54/44 SbNU 665) konstatoval, že vykonatelný nález Ústavního soudu je závazný pro všechny orgány i osoby a zakládá nepominutelnou procesní překážku rei iudicatae, která brání jakémukoli dalšímu meritornímu přezkumu či přehodnocení věci. Názor, dle kterého je kasační závaznost nálezů Ústavního soudu závazností takřka absolutní, byl pak potvrzen v mnoha dalších rozhodnutích Ústavního soudu [srov. např. nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465)].“

[8] V čem konkrétně pochybení krajského soudu spočívá, tedy od kterého závěru vysloveného Ústavním soudem se odchýlil a v čem jeho závazný názor nerespektoval, vysvětlil pak stěžovatel v §§ 7–8 dovolání, včetně konkrétní citace z nálezu Ústavního soudu, již odvolací soud nerespektoval.

[9] Z hlediska nesprávného posouzení přípustnosti dovolání se tu jedná o obdobnou situaci, jakou Ústavní soud řešil např. v nálezu ze dne 18. prosince 2014, sp. zn. IV. ÚS 1256/14, ECLI:CZ:US:2014:4.US.1256.14.1.³ I v tomto případě dovolatelka řádně popsala, v čem spatřuje přípustnost dovolání, avšak Nejvyšší soud její dovolání z identického důvodu jako v případě stěžovatele odmítl.

[10] Postup Nejvyššího soudu je tedy nepřijatelným formalismem a představuje zásah do základního práva stěžovatele na přístup k soudu a na spravedlivý proces.

²http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-1642-11_1

³http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-1256-14_1

[11] Na okraj je dlužno pozastavit se nad úvahou napadeného usnesení, že pokud by nebylo potřebné vymezit dovolací důvod podle ustanovení § 237 OSŘ, pak by „...*pro podání »bezvadného« (z hlediska podmínky § 241a odst. 2 o. s. ř.) dovolání postačilo, aby dovolatel u jakéhokoliv tvrzeného pochybení odvolacího soudu uvedl, že jím bylo zasaženo do základních práv dovolatele. Dovolatel (resp. jeho advokát) by se tak vůbec nemusel zabývat judikaturou Nejvyššího soudu a zkoumat, zda bylo tvrzené pochybení odvolacího soudu uvedenou judikaturou již řešeno. Nebyl by tak splněn účel ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř., kterým je mimo jiné regulace vysokého počtu problematicky formulovaných dovolání a preventivní působení na advokáty potenciálních dovolatelů, aby se otázkou přípustnosti dovolání odpovídajícím způsobem zabývali.*“

[12] To by však znamenalo, že v případě existence „pouhého“ deficitu ústavnosti u rozhodnutí odvolacího soudu by bylo dovolání nepřijatelné a pokud by proti němu dovolatel brojil ústavní stížností, ta by nemohla být odmítnuta pro nevyčerpání prostředků procesní obrany jako předčasná. Tím by se sice odlehčilo Nejvyššímu soudu, avšak toto břemeno nápadu by bylo přesunuto z Nejvyššího na Ústavní soud. I to je důvod, proč Ústavní soud tento názor nesdílí a trvá na tom, aby se Nejvyšší soud s tímto okruhem dovolacích námitek vždy řádně vypořádal a ochranu porušenému základnímu právu dovolatele poskytl sám.

[13] V daném případě je nutno označit za frapantní porušení zásad spravedlivého procesu, jestliže Ústavní soud zruší předchozí rozhodnutí obecných soudů, ty jeho právní názor ignorují a v konečném efektu odmítne ochranu stěžovateli i Nejvyšší soud s odůvodněním, že stěžovatel řádně nevymezil, od které prejudikatury se rozsudek odvolacího soudu odchýlil – když tento *nota bene* nerespektuje přímo instančně závazný náleze Ústavního soudu!

II.B Nákladový výrok

[14] Subsidiárně bylo napadeným usnesením zasaženo do stěžovatelova práva na spravedlivý proces i nákladovým výrokem, jímž byl vedlejšímu účastníku přiznán nárok na náhradu nákladů zastoupení advokátem, přestože jde o město, jež ve svém městském úřadě zaměstnává řadu osob s vysokoškolským právnickým vzděláním.

[15] Názor Nejvyššího soudu, že takové právo nenáleží toliko statutárním městům a jejich částem, vychází z chybného kontrárního výkladu nálezu Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2012, sp. zn. III. ÚS 2396/09, ECLI:CZ:US:2012:2.US.2396.09.1:⁴ Ústavní soud v tomto judikátu v žádném případě nevyslovil právní názor, že obce vyjma statutárních měst a jejich částí mají na náhradu nákladů na zastoupení advokátem v občanském soudním řízení nárok,

⁴http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-2396-09_1

pouze apeloval na nutnost posuzovat tuto otázku diferencovaně a s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem věci.

III. Návrh na zrušení části právního předpisu

[16] Za shora popsaných okolností vyvstává otázka, zda je vůbec současné znění ustanovení části čtvrté, hlavy třetí, tzn. §§ 236–243g OSŘ, upravující náležitosti dovolání a řízení o něm, souladné se základním právem na přístup k soudu a na spravedlivý proces.

[17] Jakkoli se *prima facie* jeví, že po novelisaci ustanovení § 237 OSŘ nemohou interpretační problémy vznikat a každému dovolateli je dána příležitost odůvodnit své dovolání tak, aby dovolací důvody pod toto ustanovení podřadil, z rozhodovací praxe Ústavního soudu (jen z recentní judikatury např. nálezy sp. zn. I. ÚS 354/15, I. ÚS 878/15, II. ÚS 1257/15, II. ÚS 2312/15) je zřejmé, že tomu tak není a tyto problémy přetrvávají či dokonce narůstají.

[18] Jak Ústavní soud vícekrát upozornil, nynější situace je dokonce horší než situace před novelou OSŘ v tom, že stěžovatel, jehož dovolání bylo odmítnuto nikoli z důvodů, jež závisejí na úvaze dovolacího soudu, ale pro vadu spočívající v nedostatečném vymezení důvodů zakládajících přípustnost dovolání, nemůže brojit ústavní stížností proti předchozímu rozhodnutí odvolacího soudu, nýbrž pouze proti tomuto odmítavému usnesení soudu dovolacího.

[19] Další problém pak představuje – nikoli výjimečná – situace, kdy rozhodnutí odvolacího soudu zasáhlo do základního práva dovolatele, avšak Nejvyšší soud po něm formalisticky vyžaduje, aby své námitky podřadil ustanovení § 237 OSŘ, přičemž dovolatel nemá možnost, jak na tyto námitky Nejvyššího soudu reagovat, neboť podle ustanovení § 241b odst. 3 OSŘ lze dovolání měnit a doplňovat toliko během dovolací lhůty.

[20] Výsledkem je stav, který pro dovolatele představuje popření požadavku právní jistoty a je efektivně odepřením práva na soudní ochranu.

[21] Proto je na místě subsidiární návrh, aby Ústavní soud příslušnou část OSŘ jako ústavně nekonformní – případně i s odloženou účinností – zrušil a dal tak zákonodárci možnost upravit otázku přípustnosti dovolání ústavně konformním způsobem.

IV. Přípustnost a včasnost ústavní stížnosti

[22] Proti napadenému usnesení nemá stěžovatel možnost brojit žádným dalším opravným prostředkem, nezbývá mu tedy než se obrátit na Ústavní soud ústavní stížností.

[23] Napadené usnesení bylo stěžovateli prostřednictvím jeho právního zástupce doručeno dne 8. června 2016, tato ústavní stížnost je proto podávána ve lhůtě dvou měsíců ve smyslu ustanovení § 72 odst. 3 ZÚS.

V. Závěrečný návrh

Ze všech těchto důvodů stěžovatel navrhuje, aby Ústavní soud po projednání jeho ústavní stížnosti vydal tento

n á l e z :

1. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 10. května 2016, č. j. 30 Cdo 1377/2016-357, došlo k zásahu do stěžovatelova základního práva na přístup k soudu a na spravedlivý proces.
2. Toto usnesení se proto r u š í .
3. Ustanovení §§ 236–243g zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, jsou v rozporu se základním právem na přístup k soudu a na spravedlivý proces.
4. Tato ustanovení se proto r u š í .

V Brně dne 22. června 2016

Michael Vašek

Seznam příloh:

1. *plná moc*
2. *usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. května 2016, č. j. 30 Cdo 1377/2016-357*